

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. — Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43,916.

A római pápa

kinyilatkoztatta, hogy „a nemzeti állam nem képezheti a népek abszolút ideálját”. A legnagyobb elismeréssel kell adóznunk a pápának őszinteségeért. Mi tudtuk eddig is, hogy a római kúria nemzetközi politikájának útjában mindig kedvetlenül látta a nemzeti államok rendszerét. Tudtuk, hogy a nemzeti érzés erősen veszélyezteti azt a lelki alárendeltséget, amit a római álláspont minden hivatól megkíván. A nemzeti érzés ugyanis, mint vérben gyökerező érzelmi diszpozíció erősebb szokott lenni a vallási s méginkább az egyházi hatásoknál. A nemzeti eszmét azért üldözte és akarta kiirtani Magyarország lelkéből az egyházi és politikai reakció. Azért dédelgette a jövővény nemzetiségeket, hogy az internacionális tartalmú egyházuralom és az összbirodalom hatalmi érdekei számára hajlékonyá tegye a magyar nép gerincét.

Ha örvendünk is a pápai kijelentés őszinteségén, s afelett szomorkodnunk kell, hogy a mi abszolút ideálunk, a nemzeti állam ilyen megítélés alá került. Mikor az u. n. kurzus megindulása idején mi kétségbevontuk a reakció oldaláról hangoztatott nemzeti szempont őszinteségét, igen sok kellemetlenséget szereztünk magunknak. Az események igazat szolgáltattak s most erre az elégtételre a legilletékesebb hely teszi fel a koronát.

De a mi nézetünkön, álláspontunkon semmiféle földi tekintély más tartalmú álláspontja nem tud változtatni. Minekünk magyar protestánsoknak a nemzeti állam az abszolút ideálunk. Ezért az abszolút ideálért vittük harcba a reformációban az evangéliumi igazságok fegyvereit; ennek érdekében jegyeztük zászlónkra az elválaszthatatlan kettős célt: a lelkiismereti szabadság és alkotmányos szabadság összeforrottságát. Ezért világolt a tudományunk, ezért épültek iskoláink, ezért lángolt a lelkesedésünk; ez tett méltóvá a láncok viselésére, a gályarabságra, vérhullatásra, máglya

halálra. Ennek az abszolút ideálnak: a nemzeti államnak szenteljük az életünket és benne látjuk kiengesztelve a szenvedésünket és halálunkat.

Tépjük szét a szegénységi bizonyítványt!

Amikor megkaptam a mi újszülött hivatalos közlönyünket, a Debr. Prot. Lap-ot összezsugorított formájában, — nem tagadom, a szegénypir úrrá lett rajtam.

Hát mi ez!? — kezdtem gondolkozni —, hát a legnagyobb egyházkerület sem képes már fenntartani egyetlenegy hetilapot sem!? Reánk nézve ez az összezsugorított Debr. Prot. Lap nem egyéb, mint egy szegénységi bizonyítvány.

Hogy idáig jutottunk, arról sokat lehetne beszélni. Hiszen egy-egy ilyen szomorú ténynek, eseménynek, rendesen nem egy, hanem többféle oka van.

Ezek közül én itt csak egyre óhajtok rámutatni, amelynek megszüntetésével, újból előállíthatnánk a régi formájában a mi néhai Debr. Prot. Lapunkat.

Igyekezünk egy kis rendet behozni kiadási tételleink káoszába.

Eddig az volt a bajunk, hogy annyi fizetnivalót róttunk gyülekezeteinkre, hogy nem voltunk képesek megkülönböztetni a fontosabb kiadásokat, a kevésbé fontosabbaktól.

Ismerjük csak be, hogy egy olyan egyházkerület, mint a miénk, legalább is egy hetiújság nélkül, nem képes kellőképpen funkcióját elvégezni. Vannak nekünk speciális dolgaink, ügyeink, bajaink, amelyeket magunk között kell elsősorban is megbeszelnünk. Sőt, azt is merészelem állítani, hogy az Alföld keleti szélén élő egyházainknak egészen más a lelkivilága, mint a többi gyülekezeteknek. Alföldi nagy egyházaink például jórészt a törökhódoltság után erősödtek meg. S nem annyira történelmi egyházak, mint például a felföldi, avagy a dunántúli kisebb gyülekezetek.

Lelkipásztoraink, világi embereink sok tekintetben egészen másképpen gondolkoznak, mint egyik-másik egyházkerületünkben a gyülekezetek órangyalai, előljárói.

A mi alföldi gyülekezeteinknek lehetnek hibái,

gyöngeségei. Egyet azonban letagadnunk nem lehet, mégpedig azt, hogy az Alföld a jó emberek hazája.

Hiszen csak jó emberekkel történhetik meg az, ami velünk mostan is megtörtént, amikor márhólnapra efajta előterjesztésre kell ébrednünk: Mától fogva kigyelmeiteknek még csak ujság sem fog járni!...

Dehát legyünk mi akármilyen egyszerű, kisigényű emberek, az efajta dolgokat, eseményeket mégsem hagyhatjuk szó és cselekvés nélkül.

Szálljunk azért magunkba! Igyekezzünk bizonyos distinkciót végezni kiadásaink rovataiban. Ne takarékoskodjunk ott, ahol takarékoskodnunk nem lehet és nem szabad. Győződjünk meg arról, hogy kerületünk egyetlen lapjának fenntartása egyházainknak s önmagunknak elsősorú érdeke.

Néhai nevet felvett lapunknak hátrálékos előfizetési díját igyekezzünk rendezni, törleszteni.

Támasszuk fel újból a régi Debr. Lapot! Tépjük szét a rólunk kiállított szegénységi bizonyítványt!

Barát Imre.

Karai Sándor ünneplése.

Egyszerű keretek közt is mély és bensőséges ünneplést rendelt a Debreceni Kollégium gimnáziumi tanári testülete volt igazgatójának, jelenleg a Kollégium igazgatójának, Karai Sándornak, abból az alkalomból, hogy születési hetvenötödik évfordulójával együtt ez évben érte el ötvenéves tanárságának és harmincéves igazgatóságának is fordulását. A tanári testület az ő arcképét az intézet rajztanárával, Félegyházi Lászlóval, megfestette és f. hó 7-én délután a tanácsterem falán elhelyezte. Az ünnepies konferencián a Püspök úr önmagyméltóságának kíséretében a Kollégiummal kapcsolatos tagozatok képviselői is megjelentek. Püspök úr megnyitó beszéde és az egyes testületek (Lelkészképzőintézet, Egyetem) képviselőinek üdvözlő szavai közben hangzott el vitéz dr. Bessenyei Lajos gimn. igazgató, c. tanker. főigazgató és egyházker. felügyelő ünnepi beszéde és az ünnepelt válasza, ahogyan e két beszédet az alábbiakban adjuk:

„Főtiszteletű és Nagyméltóságú Püspök Úr!
Méltóságos Kollégiumi Igazgató Úr!
Mélyen tisztelt Vendégek és Kollegák!

A mindennapi szürke munkának ez a terme hadi legyen most néhány percig az ünneplés meleg, bensőséges csarnoka. A szeretett öreg Mester, Karai Sándor iránt akarjuk mi, tanítványok, ha szerény és egyszerű alakban és keretek között is, kifejezni a tiszteletünket, ragaszkodásunkat, tisztességteljesünket. Mindezt egy szakadatlan és áldásos munkában gazdag élet váltja ki belőlünk, mely nem törekszik hiú földi örömökre és zajos sikerekre, nem keresi a csillogó fényt és önmagát dicsőíteni vágyó szereplést, hanem odaáldozza teljes testi és lelki erejét maradék nélkül a köznek, a kálvinista magyar tanügynek, a debreceni Kollégiumnak, csendben, szerényen, igénytelenül. Csak tettei, az alkotásai beszélnek róla, ő hallgat és dolgozik, mégpedig kifogástalan hűséggel és gondossággal.

Mik a főbb pontjai ennek a szép, harmónikus, dolgozó életnek?

Karai Sándor született Szentesen (Csongrád vm.), 1859 febr. 11-én. Az I—VI. osztályt a szentesi polgári iskolában, a VII. és VIII. osztályt a debreceni református főgimnáziumban végezte, ahol 1878-ban tett érettségi vizsgálatot. Főiskolai tanulmányait a budapesti tudományegyetemen és a műegyetemen végezte 1878/9—188/12-ig, mint a középiskolai tanárképző rendes tagja. Tanári oklevelet szerzett a fizikából és a matematikából 1883 dec. 20-án. 1883 decemberétől 1884 április 1-ig a gyakorló főgimnázium rendkívüli tagja volt, amikor is ideiglenes tanárnak a szatmárnémeti református főgimnáziumhoz ment át és ott működött 1884 június 30-ig. A tiszántúli egyházkerületi közgyűlés 1884 augusztus hóban 263. sz. határozatával megválasztotta rendes tanárnak 9 szavazattal (7 szavazatot Illés Gyula kapott) egy mathesis és mértani rajz tanszékére, amely állását 1884 szeptember 1-én el is foglalta és azóta szakadatlanul Kollégiumunk szolgálatában áll. 1884 szept. 1-től 1904 július 1-ig, mint rendes tanár: 1904 július 1-től (Egyházker. jkv 75—1904. sz.) szeptember 1-ig, mint gimnáziumi igazgató (334—1921. sz. egyházker. rkv. int. bizotts.); azóta a mai napig, mint kollégiumi igazgató és a Kollégium egyetemi internátusának az igazgatója, amihez járul 1924 óta a református tanárképzőintézet igazgatása is.

Ezek csak kimagasló mérföldkövei egy hosszú életpályának, amelyek közül kettőt rögzítsünk most itt le. Az egyik az, hogy néhány nap múlva — február 11-én — lesz 75 éves Karai Sándor; a másik pedig az, hogy ez év április 1-én betölti tanári működésének, köznevelői szolgálatának 50. évét, mégpedig ugyancsak ez év szeptember 1-én 50. éve lesz kereknek annak, hogy a mi Kollégiumunkat szolgálja, vagyis néhány hónap kivételével életének egész munkásságát, ifjúságát, férfikorát és öregségét, mind-mind a mi szeretett alma materünknek szentelte. Ezek olyan tények, amelyek mellett némán és hallgatagon elmennünk nem lehet és nem szabad, de nem is akarunk, azért gyűltünk most és ide össze, hogy mindezekről hálával és szeretettel megemlékezzünk.

Annak is oka van, hogy miért éppen ide, ebbe a főgimnáziumi épületbe és miért nem az ősi Kollégiumba. 1913 november 29-én jött át a gimnázium tagozata a Kollégiumnak az ősi anyaépületből ebbe a bátrán iskolapalotának nevezhető épületbe. Tehát e tanévben töltöttük be az itteni tartózkodásunk 20. esztendejét. És aki körülnéz itten akárhol, az csak örömmel láthatja, hogy épületünkön ez a 20 év meg sem látszik, az ma is egészen újnak tűnik fel. És abban, hogy ez az épület ma áll és ilyen formában, szépségben tündöklik, szintén oroszlánrésze van Karai Sándornak. Mélységes hálával és köszönettel adózunk mindenekelőtt e tényért az egyházkerület akkori elnökségének, dr. Baltázár Dezső püspök és gróf Degenfeld József főgondnok uraknak, akik bölcsességükkel és erélyükkel a felvetett eszmét felkarolták és a megvalósulás állapotába eljuttatták, de hálával és köszönettel kell adoznunk Karai Sándornak is, az elnökség hűséges, tapasztalt, fáradhatatlan és avatott munkatársának és tanácsadójának. Hogy mit végzett Karai Sándor ez épület előkészítésében, mit fáradt az építkezés kétévi időtartama alatt, mennyit dolgozott az új helyiségek, tantermek, szertárak, könyvtárak, célszerű felszerelésén és bebútorozásán, azt mi, e tanári kar öregebb tagjai, személyes

tapasztalatunkból nagyon jól tudjuk és erről minden lehető alkalommal örömmel és készségesen tanúságot is tettünk és teszünk. Még a karbantartásnak és a megőrzésnek a rendszerét is apróról-cseprőre kidolgozta és kész hagyományként adta át utódainak. Valóban az ő neve is méltán foglal helyet azon a márványtáblán, amely a főbejáratunk falában elhelyezve megőrökíti ez épület létrehozóinak díszes és előkelő névsorozatát.

De továbbmenve, teljes meggyőződéssel hirdetjük, ha valakinek a képmása méltán foglal helyet a tanácsterem falán, akkor a Karai Sándorénak nem szabad és nem lehet innen hiányoznia. Ezért tanári karunk megfestette rajztanár-kartársával Karai Sándor portréját és ezt ezen a mostani ünnepélyes gyűlésen ezennel leleplezi. Hadd legyen itt most már ez a képmás időtlen időkig, hirdetve eredetijének kiváló erényeit, szellemi és erkölcsi gazdagságait.

Mit tisztelünk mi Karai Sándorban leginkább?

Azt felelem erre, hogy két olyan lelki kincse van, ami mindenkiben, aki csak őt szerencsés közelebről megismerni, egyaránt és kivétel nélkül csodálatot ébreszt: ezek az ő munkaszeretete és puritán becsületessége. A munkaszeretete és munkabírása szinte példátlan, mert szakadatlan folytonosságban tart ez itt, Debrecenben, mióta csak itt van, vagyis 50 év óta. Az egyházkerületi elnökség és közgyűlés bizalma a haladó évekkel párhuzamosan mindig több-több és egyre nehezebb s magasabb tisztségekkel ruházta fel s talán akkor sem tévedek, amikor azt állítom, hogy amikor elment 13 évvel ezelőtt az úgynevezett „nyugalomba“, tulajdonképpen akkor és azóta szaporodtak meg legjobban a tennivalói. Így lett osztályrészre a pihenés helyett a több munka. És ő ezt változatlan kitartással intézte és intézi tovább mind máig, ami nála nem közönséges és üres szolás, hanem lényegbevágó dícséret. Mert Karai Sándor munkáját a legaprólékosabb részletekig gondos és példaszerűen pontos lelkiismeretesség, odaadás, elmélyedés, áldozatkészség jellemzi, a pedantériának és az akribiának a szuperlatívusa. Ha ezen a tökéletességi fokozaton enyhített volna valamit az utóbbi évek alatt, azt a legtermészetesebb jelenségnek tartanánk; viszont a színvonalnak a változatlan megtartását a legmagasabbra értékeli. De lelkének másik kiválósága, az ő puritán becsületessége is, kiváltja belőlünk bámulatunkat. Aki magas és előkelő pozíciókban mindig szerényen félreáll és nem könyököli magát minden poklokon keresztül az élre, aki halkán jár-kél és jelenik meg mindenütt és hangossá a szava sohasem erősödik, aki kicsiben és nagyban mindig tiszta kézzel dolgozott és hófehér tógáján nincs egy lehelletnyi árnyékosodás sem, aki őszinte és szókimondó tudott lenni bántó él és célzat nélkül, akinek ajtaján és szívében nem kopogtatott kérésével soha senki, sem diák, sem kartárs, hiába: az a legkényesebb igényű és mértékű becsületnek a szó legnemesebb értelmében a vezető lovagja. A krisztusi eszmények, az evangéliumi igazságok értelmében élni törekvő férfi: igaz és alázatos, szerény és utolsósága által első, munkás és hűséges, önfeláldozó és igénytelen. Egy valóságos „vir integer vitae scelerisque purus“, kinek élete integritását, kerek egységét és összhangzatos teljességét megadja a munka és a becsület erénye.

Sajnos, szegények vagyunk mindenben, csak szeretetben lehetünk gazdagok. Ezt adjuk belsőleg

a mi öreg Mesterünknek kiapadhatatlan bőségben és külső jelül bensőséges ragaszkodásunknak viszont ezt a képet. De idézem hozzá mindjárt Tacitus szavait (Agr. 46.): „...formamque ac figuram animi magis, quam corporis complectemur, non quia intercedendum putem imaginibus, que marmore aut aere finguntur, sed, ut vultus hominum, ita simulacra vultus imbecilla ac mortalia sunt: forma mentis aeterna, quam tenere et exprimere non per alienam materiam et artem, sed tuis ipse moribus possis“, ami magyarul így hangzik: „inkább lelkének, mint testének alakját és képét fogjuk keblünkre ölelni, nem mintha ellenezni akarnám a képmásokat, amelyeket márványból, vagy ércből alkotnak, de valamint az emberek külseje, úgy a külsőnek a képei is gyarlók és mulandók; ellenben a szellem alakja örök, melyet nem valamely idegen anyag és művészet, hanem saját erkölcsünk által tarthatunk meg és fejezhetünk ki (Csiky). Igen, mi is ezt a lelki formát, ezt a szellemi örökséget, amit Karai Sándor megjelenített és nekünk átadott, kívánjuk becsülettel, szeretettel, hűséggel megőrizni. Azt gondolom, ez lesz a legméltóbb hála az ő vele szemben. És kívánjuk neki mindnyájan egy szívvel-lelékkel, hogy az Isten kegyelme adjon neki még sok-sok időt e szeretetünk és hálaunk tapasztalására és megérezhetésére!“

„Főtiszteletű és Nagyméltóságú Püspök Úr!
Méltóságos Igazgató Úr!
Kedves Kartársak!

Hálás szívvel köszönöm ezt a nagy megtiszteltetést, amelyben engem részesíteni méltóztatnak. Hogy a bibliai kort törékeny testtel is megértem, ez nem egyéni érdem, hanem szülei örökség, tehát Istennek áldása; Istennek adománya az is, ha ehhez az eredményhez óvatos, mértékletes életmóddal és munkaszeretettel valamelyes mértékben magam is hozzájárulhattam. Még nagyobb áldása Istennek rám nézve, hogy ebből a 75 esztendőből 50-et szeretett alma materemnek, a Kollégiumnak szolgálatában tölthettem el. Nem nagy eredményekkel, de becsülettel igyekeztem. Az én 50 éves tanügyi működésemet az jellemzi, hogy nincsen is története. Válogatás nélkül minden feladatot vállaltam és tehetőségem szerint elvégeztem, amit előjáróságom rám bízott. Természetesen legnagyobb örömöm telt a tanításban, általában az ifjúsággal való foglalkozásban. Az irodalomnak nagyobb erkölcsi nevelő erőt szoktak tulajdonítani, mint a természettudományoknak. Ez így is van, de ez csak az irodalom klasszikus műveire áll. Az irodalmi iparnak és üzletnek vásári zajjal terjesztett termékei azonban rendszerint károsak az ifjúságra: rontják az erkölcsöt és rontják a magyar nyelvérzékét. A természettudomány, ha igazi és nem áltudomány, soha sincs romboló hatással az erkölcsre, sőt a keresztyén erkölcsstan tételeit bizonyítani tudja a maga igazságaival is és így az erkölcsi nevelésnek is hathatós eszköze lehet.

Türelemmel és lelkiismeretesen végeztem a tanügyi igazgatás terén rám háruló feladatokat is, bár ezek teljesen felaprózzák az ember erejét és idejét és sokszor kellemetlen természetűek is. De ezeknek a nemszeretem-feladatoknak a pontos teljesítése biztosítja az iskola rendjét és munkájának zökkenés nélküli folyását. E terén is igazi örömet az okozott nekem, ha a szegény jó tanulókat a Kollégium jó-

téteményeiben részesíthettem. És örömet okozott ennek az épületnek szerencsés megépítése is.

Az én tanári pályám nem igazolja azt a szálló ígét, hogy „quem dii odere, paedagogum fecere”. Nekem nincs okom panaszkodni a pályámra. Bár jótét helyébe jót sohasem vártam, tanítványaim és a szülők részéről a hálának számos megható jelével találkoztam. Tanártársaim részéről is csak jóindulatot tapasztaltam, még azok részéről is, akikkel a hivatalos kötelesség egyszer, vagy máskor szembeállított, mert tudták, hogy személyes ellenszenv engem senki iránt sohasem vezetett. Ez a mai tisztességtétel pedig egyfelől az én nagyrabecsült és igazán szeretett püspököm, a magyar közelet egyik kimagasló vezére részéről, másfelől a gimnázium jeles tanári kara részéről, amelynek tagjai közt sok kiváló munkatársamat, sőt egypár kitünő tanítványomat is tisztelhetem, ez a tisztességtétel oly kitüntetést jelent számomra, amelynél értékesebbet én magamra nézve el sem tudok képzelni. Amidőn ezt a kitüntetést mégegyszer megköszönöm, kívánom, hogy ez az ősi Kollégium éljen, gyarapodjék és viragozzék s hogy egymást felváltó újabb tanári nemzedékei a tisztas hagyományok és az egészséges haladás szellemét őrizzék meg és ápolják olyan hiven, amilyen hiven azt a régi nemzedékek megőrizték és ápolták.”

Tanítói lakásbér és lakásügy.

Hogy mennyi lakásbér jár a tanítónak, nem volt vitás eddig sem, s nem is lehet vitás ezután sem. Az 1907. évi egyházi törvények az 1907. évi XXVII. törvénycikk hatása alatt állapították meg a tanítói javadalmakat, így a lakáspénzt is. Ez a törvény megengedte, hogy a nőtlen tanítóknak, tanítónőknek és tanítópároknak a törvénytől eltérőleg is megállapítható a lakásbér, az egyházi törvények ehhez is alkalmazkodtak s éltek e joggal. Az 1913. évi XVI. tc. 17. § megszüntette az iskolafenntartónak azt a jogát, hogy a nőtlen tanítónak, tanítónőnek, tanítópárnak lakásbérét a törvényben megállapított módozatoktól eltérőleg is rendezhetik. Ez a rendelkezés tehát imperatív. Hogy egyházi törvényeink nem alkalmazkodtak hozzá, az az oka, mert 1907 óta nem volt egyházi törvényalkotás. De ime, az új egyházi törvények, amelyek már alkalmazkodnak az idők kívánalmaihoz, nem is teszi bele a törvénybe a most megállapított lakásbérösszegeket sem, hanem általánosságban mondja ki, hogy nem lehet kevesebb. Nem igen hisszük, hogy a tiszalöki esetenél lett volna több hasonló eset s az is csak azért történhetett meg, mert Tiszalökon már másik tanító is volt hasonló helyzetben s az sem fordult a közigazgatási bizottsághoz.

A természetbeni lakást illetőleg Hajdú vármegye közigazgatási bizottsága kimondotta, hogy az iskolafenntartó csak a saját tulajdonát képező épületben adhat a tanítónak természetbeni lakást, bérelt lakást nem lehet természetbeni lakásnak minősíteni. Felebezés folytán a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr megváltoztatta a kb. határozatát s kimondotta, hogy bérelt lakás is nyilvánítható természetbeni lakásnak, ha azt hosszú időre leköti a fenntartó s a törvényes követelményeknek megfelel a lakás. Bizo-

nyos, hogy sok húza-vonának, pereskedésnek lesz még alapja ez a jogilag szinte megmagyarázhatatlan miniszteri rendelkezés, ha jogerőre emelkedik, mert tudunkkal megfelelőbbet a közigazgatási bírósághoz. Éppen azért rámutatunk arra jóelőre, hogy milyen lakást ír elő a törvény.

Az 1897. évi 73,370. VK. sz. rendelet szerint a tanítói lakásnak két, összesen legalább 40 m² területű szobából, 20 m² területű konyhából, 12 m² területű kamarából, 20 m² területű pincéből kell állania. A szobák nagysága 3.80 m. Továbbá kút, padlás, külön árnyékszék, baromfiól, fűszin minden lakásnak külön tartozéka. Ha a tanítónak javadalmi földje van, a lakáshoz tartozik még az istálló, felszer, sertésöl.

A tanító tehát nem köteles elfogadni, csak megfelelő lakást. Ha nem felel meg, jön a húza-vona. Helyszíni szemle, mely az államépítészeti hivatal, a kir. tanfelügyelőség s a polgári hatóság közbejöttével történik. Ennek a véleménye is felelbezhető. Vajjon érdemes-e azért most, mert a konjunktúra egypár pengő megtakarítást enged, elkedvetleníteni a tanítót s megháborítani az egyház belbékéjét.

Bizonyos, hogy egyházunknak takarékoskodni kell. Az is bizonyos, hogy az addig is egyházi tulajdonokat képező tanítói természetbeni lakásokat nem lehet üresen hagyni, azok továbbra is tanítói lakásokul kell, hogy szolgáljanak. De az is bizonyos, hogy egyházainknak át kell vergődniök ezen a gazdasági krízisen, át kell vergődniök minél előbb s kár volna javakat lekötöni s kár volna ebből az anyagiass, csunya, önző, irigy valóságból gyűlölködést, széthúzást átmenteni egy szebb, jobb, boldogabb, szeretettel teljesebb világba. **Ormós Lajos.**

Zsoltáraink ritmusa.

A Magyar Református Kántorkönyvnek a Protestáns Szemlebeli ankétja¹ során dr. Lajtha László sürgeti egy újabb ének- és zeneügyi bizottság összehívását. Miután az újabbkori énekügyi reformmozgalmak egyik jelentős állomásának tekinthetjük e javaslatot, így annak céljairól, kilátásairól fontos, hogy előre tájékozódjunk. Tudnunk kell, hogy e törekvés miféle reformokat akar megvalósítani énekzeneügyünk terén?

Az ankéton résztvevő zenészek és zenetudósok (Lajtha László, Molnár Antal, Zalánffy Aladár és Árokháty Béla) Hodossy István kivételével, a zsoltárdallamoknak az eredeti genfi ritmusra való visszaültetését sürgetik. Az ő általuk kívánt új zenei bizottság tehát zsoltáraink ritmusát venné alapos reform alá. Jelszavuk: „Vissza az „eredeti” genfi ritmushoz!” Megfelelnek arról, hogy zsoltáraink mai, ki-egyenlített (*cantus planus*) ritmusa nem máról-holnapra keletkezett, hanem a történelmi evolúció eredménye az. Az is megfejthetetlen rébusz előttem, hogy Árokháty Béla, aki korábban imígyen zeng dics-himnusz a kiegyenlített zsoltárritmusról: „...már a XVII. század első felében egyenlő hosszúságú hangokkal kezdik énekelni az egyházi énekeket... És ez nem visszaesése, nem hanyatlása az egyházi énekstílusnak, ellenkezőleg: ez a kor a legfelségebb egyházi gyüle-

¹ L. Prot. Szemle, 1932—1933. évi.

kezeli énekstílusnak, az igazi korálstílusnak a kifejezősége korszaka".² — most a Zsinatnak ezt a „legfelségesebb” stílust törvényesítő rendelkezését zenei analfabétizmusnak minősíti. A reformot sürgető vitaközö felek — legfőképpen Árokháty Béla — azzal indokolják a genfi ritmus egyedül üdvözítő voltát, hogy — állításuk szerint — a külföldi egyházak, mind az „eredeti” genfi ritmusban énekelik a zsolnárokat.

Mielőtt hiteles hangjegyes példákkal bebizonyítanám e merész állítás tarthatatlan voltát, kuriózumképpen megemlítem, hogy az egyes külföldi énekeskönyvekben mennyi zsolnárdallam található.

A skótok már nem énekelik a zsolnárokat. A „Books of Psalms” (Edinburgh) és az újabb „The Church Hymnary” c. könyvekben sok ének van — ez utóbbiban több, mint 800 dallam —, de zsolnárdallamot még 15-öt sem találunk bennük.³

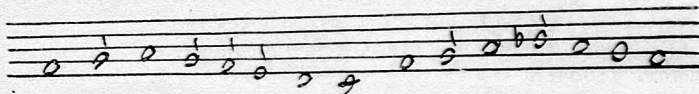
A francia „Psaumes et Cantiques” (Paris-Nancy, 1895) c. könyvben 248 ének mellett csak 52 zsolnárdallam van. A „Livre d'Orgue” (u. o.), melyet a

dallam ritmusát illetőleg. Arról nem is beszélek, hogy az eredeti genfi ritmust egyik nemzet sem használja.

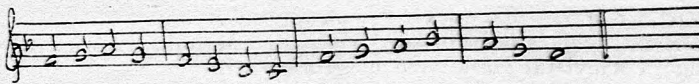
A XLII. zsolnárdallamát, hasonlítom össze egymással, az itt következő szemelvényekben.

Ezek a példák minden szócsatánál világosabban és meggyőzőbben beszélnek arról, hogy az egyes nemzetek énekeskönyveiben a zsolnárok ritmusa mennyire messze jár az „eredeti” genfi ritmustól s hogy mennyire időtlen jelentőségű kezdeményezés mindaz, ami évszázadok folyamán kialakult zsolnárdallamunk megváltoztatására törekszik. Akkor, amikor alig van nemzet Európában, amelyik az eredeti genfi ritmusban énekelné a zsolnárokat, nem tudom megérteni, miért kell éppen nekünk a Szenczi Molnár Albert zengzetesen magyar verseit a mi fülünknek idegen, genfi ritmusban énekelni? Ha csak azért, mert az az eredeti s mert Kálvin idejében úgy énekeltek, miért nem követelik ugyanolyan joggal egyházalkotmányunk, liturgiánk megváltoztatását is? Azok sem az eredeti genfi, azaz kálvini alapon alakultak

1. A dallam eredeti lejegyzésben:

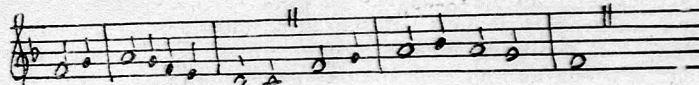
2. Books of Psalms, Edinburgh:

3. Livre d'Orgue (Par la commission synodale du chant sacré, 13. l.)

4. Emilie Schild: Choralbuch, Frankfurt am Main, 1931.

5. Bach: Choralgesänge (Erk: 22. l.)

6. Bach: Choralgesänge (Erk: 23. l.)

francia zsinat énekügyi bizottsága adott ki, már csak 43 zsolnárdallamot ölel fel.⁴

A svájci francia gyülekezetek most dolgoznak azon reformjavaslaton, amelyik az eddig megmaradt 50 zsolnárt 75-re kívánja szaporítani.⁵

Ha ezekhez a számokhoz hozzávesszük azt, hogy mi, magyar reformátusok is 95 zsolnárdallamot használunk (s ezenfelül dicséreteinket is túlnyomóan zsolnárdallamra énekeljük), akkor dicsékvés nélkül elmondhatjuk, hogy minden reformátusok között legzsolnárosabb nép mi, magyarok vagyunk!

Ami pedig a zsolnárok ritmusát illeti, hadd álljon itt néhány szemelvény a különböző nemzetek énekes-és korálkönyveiből. A zenéhez nem értők is világosan láthatják a hangjegyek alakjáról, hogy mennyire különbözők az egyes népek felfogásai ugyanazon

ki nálunk, hanem a hazai viszonyoknak megfelelően!...

Legújabb énekeskönyvünk keletkezésekor is már megvoltak azok az emberek, akik a reformot kívánják most, miért nem tiltakoztak a kiegyenlített ritmus ellen akkor? Miért csak most jutott az eszükbe? Mert mostanában divat, főleg a zene terén, a régi, feledésbe merült zenei kincseket újból felfedezni s mert ebbe a „felfedező” munkába beleillik a zsolnárok archaizálása is? Ennek a törekvésnek lehet jelentősége zene-történelmi szempontból, gyakorlati szempontból azonban nem. Hiába voltak a zsolnárok néhány évszázadon keresztül a genfi ritmus szerint nyomtatva énekeskönyvünkben, mégsem a szerint énekelte őket a kálvinista magyarság. Mint minden szabályt a történelekből vonunk el, úgy a kiegyenlített ritmus törvényét is a gyakorlati élet tapasztalásából alkotta meg bölcs meggondolással a mindenkori egyházi vezetőség. Ami pedig a zsolnárok ritmusát illeti,

² L. Az Út, III. évf. 246. l.

^{3 4 5} V. ö. Hodossy Béla: Az énekeskönyv reformja. (Zeneközlöny, 1933. évf. 9. sz. 7. l.)

volt miből választania az egyházi vezetőségnek. Előtte volt a genfi ritmus, jól ismerhette: történetek kísérletek a ritmizálásra, tapasztalhatta, milyen eredménnyel jártak ezek s bizonyára, nem mint utolsó lehetőséget, hanem mint a *legjobb, legalkalmasabb* megoldást választotta és szentesítette a *cantus planus*-t. Ez fedi leginkább a gyülekezeti éneklés valódi ritmusát s *magyar zeneiségünknek* is ez felel meg a legjobban.

(Tiszaföldvár.)

Szabó Gyula.

Az álmosdi Bocskay csata s a Bocskay városok.

A Debreceni Prot. Lap szerkesztősege felhívott, hogy írjam meg lapja számára a hajdú-városokban az 1934 okt. 15-én, az álmosdi csata emlékére felállítandó szoborművel kapcsolatos körutunkat. — Boldog megadással teszek eleget óhajának, mert úgy érzem, hogy ez örömtelen életben kötelességünk is szerteszórni a Hajdú lelkeknek azt a drága izzását és melegségét, mely a mi útunkat oly gazdag élményekkel halmozta el.

Január 3-án a debreceni vasúti nagy állomáson, reggel 1/28 órakor már együtt van az álmosdi Bocskay emlékmű előkészítőbizottság, vitéz dr. Miskolczi Hugó a nagylétei járás forró magyarszívű, rajongó-lelkű főszolgabírája, Poroszlai Jenő 11. hajdúezredbeli, Rákossy Zoltán vámőr századosok, dr. Szalacsy Rácz Imre lapszerkesztő s e szerény sorok írója. Hatalmas ivben szárnyal a bizottság elé Hajdú vármegye csillogó autója, melyet e nemes vármegye, hajdú kultuszáért lángoló alispán ura, ingyenesen bocsátott a bizottság rendelkezésére, simán indult s már is robot autóink első állomásunk Vámospércs felé, Poroszlai százados lelkesen magyarázza mely alkalmas a Debrecen és Vámospércs közötti terep az oláh támadások megsemmisítésére, boldog megnyugvással hallgattuk fejtegetéseit, oly jó tudni, hogy e Bocskay tisztben a magyar katona felkészültsége és alkalomra várása oly férfiasan parázslék.

Vámospércsen a község főjegyzője fogadja a bizottságot s a község vezetőivel történt tárgyalás eredménye 100 P a szobormű költségeire.

Meglepetéssel láttuk, mily gazdag e község hajdú-relikviákban, melyeknek megmaradása a nedves falú, alacsony község háza helyiségeiben nincsen biztosítva.

Vámospércsről Hajdúszoboszlóra vezetett útunk, kedves, feledhetetlen óra, az együtt érző magyar szívek összedobbant melódiája.

Papp Béla városi tanácsnok a városháza díszes tanácstermében gyűjti össze a város vezetőembereit s amikor a magas emelvényen elfoglaltuk helyeinket s alátékintettünk a megjelentekre, valami édes, boldogító meleg érzés járta át egész valónkat. Képviselve volt az egybegyűltekből a város társadalmának minrétege felekezeti különbség nélkül, ott voltak a református lelkészek, a r. kath. plébánus, az izr. rabbi stb.

Papp tanácsnok úr üdvözlése után csekélységgem ismertette misszióinkat, a lelkemből fakadó, átértett szavak megértő szívekre találtak, kigyultak a megindultság rózsái az arcokon s a kért 250 P-t egyhangú lelkesedéssel, sőt ennél többet is ajánlott fel Szoboszló népe az emlékmű céljaira, Bélteky Lajos a szoboszlóiak szeretett papja köszönte meg a Bizottság megjelenését s lelkes szavakkal tett bizonyosságot ügyünk iránti szeretetéről.

Dr. Márton Gábor polgármester, Papp Béla tanácsnok, a református lelkészi kar s az egész közönség megértő támogatása gazdagon gyümölcsözőt ügyünk számára. E város nemes hajdúnépe egész szívvel őrzi gazdag multja nagy emlékeit, birtokukban van a Bocskay lovashajdúk zászlaja, sok szép régi festmény s az egykori rohamot harsogó trombita.

Hajdúhadházon a gyöngéledő polgármester helyett a város főjegyzője készítette elő látogatásunkat s fogadott bennünket dr. Hadházi Ferenc képviselő, Molnár Zoltán református lelkész urakkal az élükön, Megjelent a városháza tanácstermében e nemes város minden társadalmi rétegének vezetősége is. Dr. Miskolczi Hugó elnökünk üdvözölte a megjelenteket, majd e sorok elnökünk üdvözölte a megjelenteket, majd e sorok írója ismertette vállalt feladatunkat. Megértő támogatás, gazdag jutalmazás: 250 P-t biztosít e nemes város közönsége is szoborművünkre.

Az esteli szürkületben indultunk el e napi utolsó állomásunk: Nagykálló felé, hol rokoni kapcsolatok folytán is dr. Somogyi István főorvos fogadott bennünket, tudomásunkra adván, hogy úgy a város vezetőemberei, mint a kálaiakettőtst táncolók is, várnak már reánk s alig érkezünk meg, az egyik iskolába már játssza is az édes, andalgó lassú taktust két csoré cigány gyerek és a lelkes táncutató, e drága nemzeti értéket megmentő Szabó Antal tanító intésére dalolva járja, a híres kálai kettőtst négy fiatal pár; kecses hajlékony, tiszta e tánc, magyar a zenéje, benne lüktet a magyar rátartóság, a fiatalos incselkedés, az indulat tüze. Ez a tánc gazdag örökség, áldja meg a jó Isten, ki e nemzeti értékünk bizonyoságtevését megmentette.

A község háza tanácstermében a város vezetősége, élén dr. Nánássy Andor, Gergelyffy főszolgabíróval, teljes számmal volt jelen. Görömbey Péter, a tudós pap, ki látogatásunkat ily eredményesen előkészítette, meleg testvéri szavakkal köszöntötte bizottságunkat, reámutatván arra a gazdag kapcsolatra, melyben Nagykálló a hajdúkkal évszázadokon keresztül élt s bár elvesztette e város hajdú jellegét, szívvel-lelékkel továbbra is hajdú maradt s az egykori kálói vár történelmi emlékeit még melegen és híven őrzi a ma nemzedéke. A lelkes üdvözlést vitéz Miskolczi Hugó bizottsági elnökünk köszönte meg, majd én mutattam reá feladatainkra s a megértő szívek válasza: 100 P szoborművünk céljaira.

Ez estét Somogyi főorvos vendégszerető házában töltöttük, együtt fogyasztván el az izletes vacsorát a város vezető uraival.

Székelyhidy Béla.

ref. esperes, a Bocskay emlékmű előkészítő bizottság ü. e.

(Folyt. köv.)

A Biblia már 667 nyelvre van lefordítva, részben, vagy egészben. Éspedig a teljes Biblia 149, az Újtestamentum 164, egyes bibliai könyvek 354 nyelvre. A múlt évre 12 új fordítás készült, melyből 4 afrikai. Ezenkívül 21 fordítást revideáltak.

Hírek az egyházmegyékből

ALSÓSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Az Országos Presbiteri Szövetség egyházmegyei fiókjának megalakulása az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegyében.

Hajdúböszörményben január 24-én jöttek össze az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházak presbiterei, hogy bekapcsolódjanak abba a nagyszerű akcióba, melynek célja a magyar református egyház újra naggyá tétele, minden magyar református presbiter aktív munkába állítása. Az egyházmegyei fiók a következőleg alakult meg: Elnökség: Bartha László esperes, dr. Rásó István egyházmegyei gondnok, alispán. Tagok: Dr. Molnár Béla egyházmegyei főjegyző, Juhász Elek, dr. Benkő Géza vármegyei főjegyző, dr. Görgy Márton vármegyei főorvos tanácsbírók. Igazgató-tudósító: Molnár Zoltán egyházmegyei tanácsbíró.

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

A városnaményi református Nőegylet 1934 jan. 28-án szeretetvendégségre gyűlt egybe, amelyen Rác Jenő segédlelkész „Az otthon hősei” címen tartott értékes előadást, buzdítván a Nőegylet tagjait, hogy ápolják szerető gondoskodással otthonaikat, köztgessék a vérző sebeket, a lélek lobogó tűzével derítsék fel a szomorú arcokat s úgy éljenek, hogy munkájuk nyomán virágozzék Isten országa.

NAGYKÁROLYI EGYHÁZMEGYE.

Az egyházmegye a lemondás folytán megüresedett lelkészi főjegyzői és tanácsbírói tisztségekre Boross Mihály vitkai lelképásztort választotta meg.

Az egyházmegye Lelkészegyesülete 1934 február 21-én Mátészalkán közgyűlést tart.

A lemondás folytán megüresedett olcsvai lelkészi állást december 24-én töltötte be az egyházközség meghívás útján. Megválasztott szótöbbséggel Tóth Jenő esperesi segédlelkész Olcsvaapátiból.

NAGYSZALONTAI EGYHÁZMEGYE.

Tisztújítás. A nagyszalontai egyházmegyében a múlt év decemberében elrendelt tisztújításnak az eredménye a következő: Esperes: Szabó István geszti lelkész. Gondnok: dr. Szarka Sándor nyug. kir. kúriai bíró, nyíregyházi lakos. Lelkészi főjegyző: Percz István komádi, jegyző: Bay József zsadányi lelkész. Világi főjegyző: Tatár Géza biharkeresztési főszolgabíró, jegyző: dr. Kesztyűs Lajos debreceni gazdasági akadémiai tanár. Lelkészi tanácsbírók: Percz István komádi, Bay József zsadányi, vitéz Téglás Ferenc mezőgyáni, Elek Sándor okányi, Gulyás Kiss Gyula sarkadkeresztúri lelkészek. Világi tanácsbírók: Zih Károly sarkadi főszolgabíró, Jakó János gyulai kir. járásbírósi elnök, dr. Szóke Gyula egészségügyi tanácsos, a komádi egyház főgondnoka, dr. Fehér Gyula sarkadi ügyvéd, dr. Groák László budapesti ügyvéd. Ügyészek: dr. vitéz Sebestyén Kálmán komádi ügyvéd, dr. Paksy István nyíregyházi kir. ügyész, dr. Nagy Sándor jogtanácsos, budapesti ügyvéd. Tanítóképviselek: Végh András mezőgyáni, Kiss Antal körösnagyharsányi igazgató-tanítók.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A középszabolcsi egyházmegye presbiterei Porzolt István esperes és Mikecz István egyházmegyei gondnok elnöklete alatt f. évi február hó 19-én Nyíregyházán a református egyház gyülekezeti termében értekezletet tartanak. Az értekezlet előadói Csikesz Sándor egyetemi professzor, az ORSZ főtitkára és dr. Incze Gábor theol. magántanár lesznek.

I R O D A L O M

A magyarság néprajza-nak I. kötete. A karácsonyi könyvpiac országos eseménye volt *A magyarság néprajza* című nagyszabású műnek pompás kiadásában megjelent I. kötete. Czako Elemérnek, a M. Néprajzi Társaság elnökének szerkesztésében vállalta ugyanis a Kir. Magyar Egyetemi Nyomda azt a nagyfontosságú nemzeti feladatot, hogy ebben a négykötetes alapvető munkában — régi fájó hiányt pótolva — összefoglaló, egységes képet ad magyar népünk tárgyi és szellemi műveltségállományáról. Az I. kötet a táplálkozásról, építkezésről, bútorzatról, fűtésről, világításról, mesterkedésről és viseletről szól jeles szaktudósaink: Bátky Zsigmond, Györffy István és Viski Károly tollából megkapóan élvezetes, könnyen érthető stílusban, 1235 darab szobrnél-szobrnél művészi illusztrációval, műmelléklettel ékesítve. — Lapozni is gyönyörűség, olvasgatni pedig valóban élvezetes okulás. Elbámulhat az ember rajta, hogy lám, mi minden nemzeti kincs ősi tulajdona a magyar fajnak, melyből eddig csak töredékes részleteket ismertünk vidékünkéről, az egységes képnek s a történeti összefüggésnek sejtése nélkül. Meggyőződésként fakadó indítás folytán szerelnők a legmelegebben figyelmébe ajánlani lapunk olvasóinak ezt a külsejében-belsejében rendkívül becses könyvet. Iskoláink, hagyományaink folytán mindig közvetlen kapcsolatokat ápolnak népünk legszelebb rétegeivel, s ismerték népünkről azt az igazságot, hogy „ők az ősi kultúra hordozói”; azt pedig lelkéseink és tanítóink tudják legjobban, hogy „a faluban nemcsak műveletlenség, gond és szenvedés van, hanem lélekvirág is”. Ők különben is régi kapcsolatban állanak a néprajzzal, ezzel a legnemzetibb tudománnyal, hisz köztudomású, hogy a népünkről szóló ismeretek összegyűjtésében érdemei vannak lelkéseinknek és tanítóinknak s tudásainknak is kutató munkáikban ők a leghívebb támogatói.¹

A Királyi Magyar Egyetemi Nyomda² kedvező fizetési feltételekkel lehetővé tette, hogy a nemzeti önismeretnek ezt a könyvét ne csak intézmények, hanem egyszerűbb sorban élő magánosok is megszerezhessék. A következő kötetek felévenként jelennek meg, s felölelik a tárgyi néprajz után a szellemi néprajz egész területét. Ezekben megtalálja a maga olvasnivalóját férfi és nő, gyermek és felnőtt egyaránt, aki a magyar nép iránt lélek szerint érez.

Dr. Bartha Károly.

¹ A sok szép példából egyet az újabbak közül: Orosz Kálmán tiszaccserei ref. lelkész lelkes fáradozásainak köszönhető, hogy a magyar betlehemes játék ősi formájának igen becses felszerelése ma már a Nemzeti Múzeum illetékes osztályában van.

² Budapest, VIII. Múzeum-körút 6.

GYÁSZROVAT

DÓKUS ERNŐ a magyarországi református Zsinat és Egyetemes Konvent volt elnöke, a tiszáninneri egyházkerület volt főgondnoka január hó 17-én Budapesten villamos baleset következtében elhunyt. Dókus Ernő megtestesítője volt az öntudatos református embernek, aki szívesen és önzetlenül dolgozott mindig a közért, egyházáért és ennek intézményeiért. Dókus Ernő 1852-ben született. Középiskolai és jogi tanulmányainak elvégzésével ügyvédi oklevelet szerzett. 1870-ben a miniszterelnökség szolgálatába lépett és fogalmazó volt idősebb gróf Andrássy Gyula mellett. 1878-ban megvált az állami szolgálattól és nagy külföldi tanulmányutat tett. Egyházunk ügyeiben fiatal kora óta résztvevett, először mint a felső-zempléni egyházmegye tanácsbírája, főjegyzője, gondnoka, majd mint a sárospataki református főgimnázium igazgatói tanácsosa. Sokáig volt képviselő is. 1910 óta a tiszáninneri református egyházkerületnek volt a főgondnoka, gróf Degenfeld József halála után pedig, mint legidősebb főgondnok, ő lett az Egyetemes Konvent világi elnöke. Erről a méltóságáról két évvel ezelőtt mondott le. Mint a tiszáninneri református egyházkerület főgondnoka, tagja volt a régi főrendiháznak és a mostani felsőháznak. A kormányzó négy évvel ezelőtt az I. osztályú magyar érdemkeresztrel tüntette ki. Református egyházunk egyik legkiválóbb, legbuzgóbb vezetőemberét vesztette el Dókus Ernőben. Mint tanácsbíró, mint főgondnok, majd mint zsinati elnök páratlan ügybuzgalommal, szeretettel és odaadással szolgálta egyházát. Hitbuzgóságával, puritánságával, emberbaráti áldozatkészségével a kálvinista erényeknek szinte mintaképpül szolgált. Temetése nagy részvét mellett ment végbe Budapesten és Sátoraljaújhelyen, ahol a családi sírboltban helyezték nyugalomra. Dókus Ernő végrendeletében is megemlékezett egyházáról és ennek intézményeiről, amennyiben egyik budapesti palotáját a sárospataki Kollégiumnak hagyományozta, a sátoraljaújhelyi református egyháznak pedig négy belső telket hagyományozott. Legyen áldott emlékezete.

Kulin Imre egyházmegyei gondnok gyásza. Mély gyász érte debreceni egyházmegyénk közszeretben álló gondnokát, Kulin Imre nyug. táblai tanácselnököt. Felesége farkasfalvi Vikolinszky Róza életének 70. évében hosszas szenvedés után elhunyt. Az elhunyt nagyasszony mintaképe volt a régi magyar úriasszonyoknak. Tizenegy gyermeket nevelt fel. Gyermekain kívül tizenhat unokája gyászolja. Az Úr kötözte be a megsebzett szíveket.

VIZELY GÁBOR a debreceni Kollégium tanítóképző-intézetének számtan-fizika tanára január 31-én néhány heti szenvedés után a belgyógyászati klinikán elhunyt. Életében tanártársai, tanítványai egyaránt szeretettel vették körül, a fáradhatatlan, nagybuzgóságú tanárt. Temetése február 2-án nagy részvét mellett ment végbe. A kétszeresen sujtott családját, hiszen fia, 18 éves korában egy hónappal ezelőtt hunyt el, az Úr vigasztalja meg, vigasztalása áldott balsamával.

KARÁCSONY VENCEL a hajdúböszörményi református Baltazár Dezső polgári leányiskola óraadó tanára folyó évi február 1-én elhunyt. Temetése f. hó 3-án d. u. 2 órakor volt a Kálvin-téri templomban tartott gyászszertartással. Hűséges, odaadó, buzgó szorgalmú munkása volt az iskolának, jó kartárs s növendékeinek szerető lelkü, hivatott oktatója.

KÜLÖNFÉLÉK

Konventi ülés. A magyarországi református egyház Egyetemes Konventjének 1934. évi rendes ülését az 1934. évi április hó 17. napjának délelőtti 9 órájára és folytatólag a következő napokra Budapestre, a magyarországi reformátusok székházába (VII., Abonyi-u. 21. sz.) hívta össze az Elnökség. A konventi rendes bíróság ülése 1934. évi április hó 18. napján délután 4 órakor kezdődik.

A Tiszántúli református egyházkerület rendes közgyűlését az Elnökség 1934. évi május 23. napjának d. e. 8 órájára összehívta. A közgyűlést megelőző napon, 22-én délután

3 órakor esperesi értekezlet, 23-án délután pedig bírósági ülés lesz. 24-én a közgyűlés folytatása. A közgyűlés első napján, május 23-án délelőtti 9 órakor a Nagytemplomban lelkézszenntelés lesz. Az előkészítő-bizottsági ülések a következő időben tartatnak: *Egyházkerületi tanügyi bizottsági ülés* május 14-én d. e. 9 óra; *egyházkerületi pénzügyi bizottsági ülés* május 14-én d. u. 3 óra; *kollégiumi igazgatótanács ülés* május 15-én d. e. 9 óra; *egyházkerületi népiszkolai tanügyi bizottsági ülés* május 16-án d. e. 9 órakor.

A „Szent Jobb”-per. Még emlékszünk rá, hogy a mult évben Nagy Lajos tozrsai lelkézszt eiftelte a bíróság, mert a „Szent Jobb”-hoz való imádkozást bálványimádásnak nevezte. Az ítélettel kapcsolatban a protestáns lelkeket különösen a tárgyalást vezelő elnök kijelentései zaklatták fel. Ez volt az oka annak, hogy Szabó István miskolci hitoktató lelkész megírta az ereklyék tanát és a „Szent Jobb” történetét, melyet a mult év Nagypénteken koboztatott el a vizsgálóbíró, mert felekezeti elleni izgatást vélt benne felfedezni. Az újabb „Szent Jobb”-per tárgyalása most folyt le a debreceni törvényszéken. A per tulajdonképpen vallástörténelmi és egyháztörténelmi kérdéseknek az elbírálása lett volna, de a bíróság az erre vonatkozó szakértő alkalmazása iránti indítványt elvetve, a füzet tartalmát izgatónak találta s Szabó Istvánt egy hónapi fogházbüntetéssel sújtotta. A vádlott lelkész védekezésében többek között a következőket mondotta: „Nem akartam megbántani a katolikus egyházat, amelynek két újságjában a jezsuiták állandóan hirdetik a harcot és a gyűlöletet ellenünk... Cikkeimért Törek Gyéza felelős. Ha ő a Manrézaban készült ostorával végig nem vágott volna rajtunk, akkor én soha meg nem irtam volna leleplező közleményeimet”. Az ügy történelmének teljességéhez hozzátartozik még egy harmadik per is. A budapesti büntetőtörvényszék Schadt-tanácsa a mult hetekben vonta felelősségre felekezeti elleni izgatás vádjá miatt egy római katolikus hitoktatót, aki Nagy Lajos elítéltetése után így írt rólunk: „Meg kell állapítanunk, hogy ekkora korlátoltságot, ekkora fanatizmust, ekkora destruktívot nem tapasztaltunk a forradalom óta... A magyar közvélemény az ő híveiket tartja, látja pogányoknak, igaz, hogy nem a hitüket, hanem az életüket.” A büntető törvényszék megállapította, hogy a „cikk a megengedhető bírálat határait nem lépi túl” s az egyik napilap közlése szerint a főkép előkelő róm. kath. papokból álló hallgató közönség tapsa mellett hirdette ki felmentő ítéletét. — E két utóbbi ítélet még nem jogerős.

A református theologiai tanárok február 1—2. napjain Debrecenben tartották országos konferenciájukat a következő tárgysorozattal: A magyar református bibliai tudomány helyzetképe és legközelebbi feladatai, előadó dr. Pongrácz József. — A magyar református rendszeres theologia helyzetképe és legközelebbi feladatai, előadó dr. Tavasz Sándor. — A magyar református általános vallástudomány helyzetképe és legközelebbi feladatai, előadó dr. Vasady Béla. — A magyar református egyháztörténelem helyzetképe és legközelebbi feladatai, előadó dr. Révész Imre. — A magyar református gyakorlati theologia helyzetképe és legközelebbi feladatai, előadó Csikesz Sándor. — A magyar református theologiai oktatás öt évre való kiterjesztése. Az öt éves theol. tanfolyam tanterve, előadó dr. Kováts J. István volt.

Dr. Zsigmond Ferenc református főgimnáziumi tanár, a református tanári státus egyik legjelesebb képviselője, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, Jókai életrajzírója, az új középiskolai magyar irodalomtörténet szerzője, a most elmúlt félvégén nyugdíjba vonult. Nagyszerű képességeit, hisszük, még zavartalanabban fogja eddig is érett gyümölcsöket termelt irodalmi működésének szentelni.

Előadás a Trianon elleni harcról. Érdekes előadást tartott dr. Baltazár Dezső püspök a debreceni Reform-Társaságban, a magyar protestantizmusnak Trianon igazságtalanságai ellen folytatott küzdelmeiről. Rámutatott arra, hogy a területi integritásért folytatott harcot a magyar protestánsok külföldi összeköttetések révén már 1917-ben megkezdték, amikor kéressel fordultak a svájci protestáns szervezetekhez, hogy az igazságos békét készítsék elő. Majd 1918 őszén ismét megkezdődött a külföldi kapcsolatok felvétele. Ismertette 1922-i amerikai útját, amikor az elnök is fogadta. Előadta a püspök, hogy több ízben járt Párizsban és Londonban s ott összeköttetéseket keresett. Londoni útjában meggyőződött, hogy az angol közvélemény nem venné jó néven a Habsburg-uralomnak a visszaállítását.

Párizsban a kamara külügyi bizottságában másfél óras előadásban ismertette, dr. Kováts J. István kísérőtársával együtt, a mi igazságainkat. Ha akkor jobban felkarolták volna vállalkozásukat, jóval messzebb tartanánk már a magyar ügy megismerésében. De az időben a kormány hívósen fogadta még a Rothermere lorddal megindított mozgalmát is.

Mikor halt meg Szenczi Molnár Albert? A vitás kérdést eldöntötte egy bejegyzés. A kolozsvári unitárius egyházfiak 1634. évi számadáskönyvének 4/A. levelén latin szöveggel ez olvasható: 1634 januárius 18-án tiszt. Molnár Albertnek a három nagy haranggal harangoztak. Fizettek érte 1 forint 40 pénzt.

Hogyan biztosítsuk hétezer nem állami tanító kenyerét és iskoláik további fenntartását? Amióta a magyar felekezeti tanítók sorsa mind tűrhetlenebbé vált amiatt, hogy törvényben biztosított szerény illetményeikhez sem képesek immár évek óta hozzájutni, a magyar napi sajtó híradásai nyomán egyre élénkebben felfigyelt a magyar társadalom. Érthetetlen volt ugyanis mindenki előtt ez a zuhanásszerű visszafejlődés akkor, amidőn a magyar politikai és társadalmi élet megnyilvánulásait irányító eszmék között éppen a magyar kultúrfőlény gondolata haladt az élen. Sokféle terv, elgondolás született meg e tarthatatlan helyzet szanálására, azonban e probléma továbbra is megoldatlan maradt. Miután a kérdés legközvetlenebbül a magyar felekezeti tanítóságot érinti, a „Magyarság” a tanítók között hirdetett pályázatot a következő címen: *Hogyan biztosítsuk 7000 nem állami tanító kenyerét és iskoláik további fenntartását?* s a legjobb munkák díjazására értékes díjakat tűzött ki. Január hó 11-én tartotta meg a magyar tanítóság egyesületeinek reprezentánsaiból alakított bírálóbizottság Rákos István kir. tanácsos, a Magyar Tanítósövetség elnöke elnöklése alatt ülését, mely a 86 működő tanító pályamunkája közül az első, 600 pengő értékű díjat Ormós Lajos debreceni iskolaigazgatónak, az Országos Református Tanító Egyesület elnökének ítélte egyhangúlag oda, mint amely munka tiszta vonalvezetésével, számadatokon alapuló biztos felépítésével ez akuttá vált, kínos magyar problémának mielőbbi, gyökeres megoldása. Ezzel a magyar felekezeti iskolák s tanítók oly régóta húzódozó, megoldatlan problémája egy újabb fordulponthoz jutott, mivel annak halaszthatatlan megoldását remélhetőleg nemcsak a tanítóság, de a rajta kívül álló, mindinkább sokasodó tényezők is egyre erőteljesebben fogják követelni.

A Protestáns Tanügyi Szemle eddigi felelős szerkesztője, dr. Soós Béla volt Dóczi-intézeti tanár, miután a Debrece-Árpádtéri egyházzsír lelkésze lett, lemondott megbízatásáról. A lap új felelős szerkesztője dr. Kun Sándor debreceni református főgimnáziumi tanár.

A magyar református gyülekezetek lelki ébredésének hitben és szeretetben való meggyarapodásának fontos és ma már szinte nélkülözhetetlen eszköze egy jó gyülekezeti lap. Mint ilyen már eddig is jó szolgálatot végzett körülbelül félszáz gyülekezetben a *Református Híradó*. Ez a lap alapítójának, *Demjén István* budafoki lelkésznek nagyszerű elgondolása szerint öt nagy oldalon változatos és sokoldalú lelki táplálékkal, érdekes tudósításokkal látja el a Gödöllő és környéke gyülekezetének tagjait, három oldalon pedig az egyes gyülekezetek helyi híreit és egyéb közleményeit hozza. A Református Híradó 1934 január 1-től kezdve a Református Híradó Társasága irányítása és adminisztrálása mellett meggyarapodott munkatársi sereggel, kibővült programmal folytatja pályafutását. Határozott evangéliumi hangon, református hitvallásaink szellemében ébreszt és épít. Isten áldását kívánjuk rá szíves testvéri szeretettel.

Göbbels a monarchisták és az egyházak propagandája ellen. Göbbels birodalmi propagandaminiszter a sportpalotában beszédet mondott, amelyben Hitlerhez hasonlóan kikelt a monarchisták és az egyházak politikai propagandája ellen. Elismerte ugyan a monarchista propaganda nemzeti jellegét, de kijelentette, hogy Németországban semmiféle olyan propagandát nem lehet tűrni, amelynek célkitűzéseit az állam nem tette magáévá. Az egyházakat Göbbels azzal vádolja meg, hogy szabotálják az új államot, „már pedig nincs annál infámisabb dolog, mint az ilyen szabotázst Isten nevével kapcsolatba hozni”. Visszautasította azokat a vádakot, mintha a nemzeti szocialisták nem ismernék a keresztény szellemet. — Frick birodalmi belügyminiszter a rádióban mondott beszédet az állam újjáépítéséről és kijelentette, hogy mostantól kezdve megszűnt az országok felségjoga és ezzel minden szeparatista és federalista törek-

vésnek örökre alkotmányszerű gátat emeltek. Az országos kormányok a jövőben csak a birodalom végrehajtószervei lesznek és megtartják ugyan eddigi illetékességeiket, de a birodalmi kormány rendeleteit lesznek kötelesek végrehajtani.

A pápa nyilatkozata az igazi békéről és a túlzó nacionalista áramlatokról. XI. Pius, pápa, aki megkoronáztatása óta még nem adott interjút, fogadta az Intransigeant kiküldött munkatársát és hosszasan elbeszélgetett vele a világbékéről. Az Intransigeant csütörtök esti számában közölt tudósítás szerint a pápa többek között a következőket mondotta: — A békét csak Jézus Krisztus uralma tudja meghozni. A helyzet ma nagyon komoly és mindnyájunknak azt kell kívánnunk, bárha végre már siker koronázná a béke érdekében folytatott őszinte fáradozásokat. Nem szabad eltökélnünk, hogy a háborús veszedelem úgy Európát, mint az egész világot a legnagyobb borzalmak, sőt talán az egész keresztény civilizáció összeomlása felé sodorja. Az újságíróknak arra a kérdésére, biztosíthatják-e a békét a háború befejezése óta kötött különböző paktumok, különösen pedig a Briand—Kellog-féle háborúellenes szerződés, XI. Pius pápa így válaszolt: — Paktumokkal egyedül nem lehet megteremteni a békét. A békét akarniok kell az embereknek. Csak az a béke lehet hathatós és tartós, amely a szívekben gyökerezik. Nemcsak külső békére van szükség, amely arra törekszik, hogy rendezze a népek külső kapcsolatait, hanem olyan békére, amely behatol a szívekbe és fokozatosan rávezeti az emberiséget a testvériség és a felebaráti szeretet őszinte érzésére. Ez a krisztusi béke az egyetlen igazi béke. — A nacionalista áramlatokról a következőket mondotta: — A sok túlzás közül, amit a világon láthatunk, az a legnyugtalanítóbb, hogy egyesek a forró hazaszeretet jelszava alatt — ami magabavéve igen dicséretreméltó — mindenek fölé akarják állítani a nemzetet. Az efajta nacionalizmus ellensége az igazi békének és a haladásnak. Ilyen túlzás például az, hogy az ifjúságot a testnevelés jelszavával militarizálják. A katolikus egyház mindig erélyesen védelmezte a hazához való hűség érzését, de mindenkor visszautasította azt az elméletet, hogy a nép abszolút ideálja a tiszta nemzeti állam formája. Nem a hazaszeretetet kell elítélni, hanem egyesek fanatizmusát, amely arra vezet, hogy néha olyan eszközöket alkalmaznak a hazaszeretet felfokozása érdekében, amelyek végeredményben kárhözvontak.

Szerény ellátásért vagy sorkosztért és csekély díjazásért elvállal mindenféle lelkési, kántori, instruktori, irodai, diakonusi és belmissziói szervező munkát Csehszlovákiából kizsuppolt sokoldalú segédlelkési szolgálattal bíró otthon-talan lelkészárva. Címe: Református lelkési hivatal Nyírtass, Szabolcs megye.

Csekékszámia. Közöljük előfizetőinkkel, hogy a m. kir. postatakarékpénztárnál lapunknak csekékszámia van s kérjük, hogy előfizetési és hirdetési díjak beküldésénél 43,916. számú postai befizetési lapjainkat szíveskedjenek használni.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület Püspökétől.

101—1934. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbéli középiskolák tekintetes igazgatóságaihoz.

Tudomásulvétel és megfelelő eljárás céljából szöszterinti másolatban közlöm a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak 1933 december 23-án 29,056—1934. V. a—1. sz. alatt kelt leiratát:

„A debreceni m. kir. Tisza István-tudományegyetem kebelében a jövő év (1934) nyarán már nyolcadik évfolyamba lép az ú. n. Nyári Egyetemi tanfolyam.

Tekintettel arra a nagy nemzeti érdekre, mely a Nyári Egyetem külföldi hallgatóinak minél teljesebb és reprezentatívabb magyar légkörrel való körülvételében rejlik és arra, hogy nagy kár volna fel nem használni azt a minden magyar ember öntudatát és önértetét fejlesztő körülményt, hogy a Nyári Egyetemen külföldiek seregét látja kizárólag a magyar problémával foglalkozni, felhívom Címet, utasítsa

a rendelkezés és vezetés alatt álló középiskolák igazgatóit, hogy a Nyári Egyetem hirdményét az iskolai hirdető-táblán függeszték ki, a VIII. osztályfőnökök pedig hívják fel a tanulókat figyelmét a Nyári Egyetemre.

Egyben közölje az igazgatókkal azt is, hogy megengedtem, hogy a pályaválasztási tanácsadó által az ország összes VIII. oszt. tanulóhoz megküldött hivatalos nyomtatványokba a Nyári Egyetem hirdményei csatoltassék.
Debrecen, 1934 január 13.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület Püspökétől.

125—1934. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli középiskolák tekintetes igazgatóságaihoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 29.041—1934. V. a. 1. ü. o. szám alatt kelt iratában arról értesít, hogy Budapest Fürdőváros Egyesület méltányolva azt az intézkedését, amellyel Budapest fürdőinek és gyógytényezőinek ismertetését valamennyi középiskolában elrendelte, a maga részéről is hozzá kíván járulni ennek az intézkedésnek a sikeréhez azzal, hogy középiskolai tanulók számára Budapest gyógytényezőit ismertető dolgozatokra pályadíjakat tűz ki.

Abban a meggyőződésben, hogy a pályázat iránt élénk érdeklődés fog nyilvánulni az ifjúság részéről és a pályázat alkalmas lesz arra is, hogy az ifjúság körében a „Budapest Fürdőváros” gondolat népszerűvé váljék, felhívom az igazgatóságokat, hogy az Egyesület által kitűzött pályázatnak az iskolák részéről való kihirdetése iránt haladéktalanul intézkedjék.

A pályázat a szokásos módon kifüggesztendő alábbi tartalmú hirdmény útján hozandó az ifjúság tudomására:

PÁLYÁZAT középiskolai tanulók részére.

A Budapest Fürdőváros Egyesület a főváros gyógyfürdőinek és gyógyforrásainak a középiskolai ifjúság körében való megismertetésére és népszerűsítésére pályázatot hirdet az ország bármely középiskolájának tanulói számára.

Pályázati feltételek:

I. A középiskolák felsőbb osztályú tanulói: „Budapest gyógyfürdőinek és gyógyforrásainak jelentősége” címen megírt, legfeljebb egy nyomtatott ív terjedelmű dolgozattal pályázhatnak.

a) Az első díjjal kitüntetett dolgozat jutalma Saxlehner András *Hunyady János Keserűvízvállalat* adományából 100 pengő.

b) A két második díjjal kitüntetett dolgozat jutalma Gellért Mihálynak, a Szent Margitsziget bérelőjének adományából egyenként 50 pengő.

c) Az öt harmadik díjjal kitüntetett dolgozat jutalma a Szent Lukácsfürdő adományából, egyenként 20 pengő.

II. A középiskolák alsóbbosztályú tanulói: „Mit tudok Budapestről, mint fürdővárosról?” címen megírt, legfeljebb fél nyomtatott ív terjedelmű dolgozatot irjanak.

a) Az I. díjjal kitüntetett dolgozat jutalma 50 pengő.
b) A két II. díjjal kitüntetett dolgozat jutalma egyenként 30 pengő: mindhárom díjat a Szent Gellért Gyógyfürdő ajánlotta fel.

c) A hat darab III. díjjal kitüntetett dolgozat jutalma a Budapest Fürdőváros Egyesület adományából egyenként 15 pengő.

A dolgozatokat jellegével és öttagú számjeggyel ellátott zárt borítékban folyó évi április 15-éig kell a Budapest Fürdőváros Egyesület címére V. Nádor-utca 5 beküldeni. Csak olvasható kézírással, vagy gépen írt dolgozatokat vehetünk figyelembe. A pályázat eredményét és a díjnyertesek neveit 1934. évi május 15-én fogjuk kihirdetni.

A díjakat azon intézet igazgatósága fogja átadni, amelynek a díjnyertes pályázó növendéke.
Budapest, 1934. évi január hó 10-én.

A miniszter helyett:
Dr. Szily Kálmán s. k.
államtitkár.

Debrecen, 1934 január 14.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület Püspökétől.

126—1934. szám.

KÖRLEVÉL.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr a múlt évi június hó 27-én 30.080—1933. V. a. 1. szám alatt kiadott körrendeletével felhívta a tankerületi kir. főigazgatókat, figyelmeztessék a középiskolák tanárait arra, hogy az eredményes tanítás érdekében — különösen az alsóbb osztályokban — szükségesnek mutatkozik, hogy a tanárok alaposan ismerkedjenek meg az elemi iskolával, amit nemcsak hospitálások útján érhetnek el, hanem azáltal is, hogy az új elemi iskolai Utasításokat gondosan tanulmányozzák.

Amennyiben e rendelet alapján az esperes vagy iskolaszéki elnökök urakhoz illetékes tényezők részéről ilyen irányú kérelmet intéznek, gondoskodjanak arról, hogy a hospitálás a református népiskolákban is minden akadály nélkül megtörténhessen és hogy az érdekelt középiskolai tanárok a helyszínen a népiskolai tantervbe és tanmenetbe betekint-hessenek, nekik a kívánt felvilágosítások megadassanak.

Önként értendőik, hogy a hospitálások az iskola nevelői és oktatói munkájának rendes menetét nem gátolhatják.
Debrecen, 1934 január 14.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület Püspökétől.

261—1934. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli közép- és középfokú tanintézetek tekintetes igazgatóságaihoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 35.368—1933. V. a. 1. ü. o. szám alatt kelt iratával a Magyar Országos Tornaszövetség közvetlen benyújtott kérelmére megengedte, hogy a Szövetség által Budapesten, 1934. évi május hó 28—június 3-ig rendezendő tornászvilág bajnokságon a közép- és középfokú fiúiskolák tanulói — az érettségiző tanulók kivételével — is szerepelhessenek.

A tanuló ifjúság e részvételének megszervezésével és megrendezésével a KISOK miniszteri biztostól bízta meg.

E tornaünnepélyen a fővárosban székelő közép- és középfokú iskolák fiútanulói a miniszteri biztos által megállapított létszámmal tartoznak részt venni. A vidéki közép- és középfokú iskolák fiú tanulóinak részvételét kívánatosnak tartja ugyan, azonban megfelelő költségvetési fedezet hiányában azt kötelezőleg el nem rendelte. A vidéki iskolák tanulói tehát csak abban az esetben vehetnek részt a tornaünnepélyen, ha e részvétel költségeit saját erejükből fedezni tudják.

Ennek megkönnyítése végett megengedte, hogy az iskolának sportkörü maradványa a szükséghez mérten felhasználhassék.

Mint hogy pedig a tornászvilág bajnokságon az eddig vett értesülések szerint tizenhét idegen nemzet tornásza és nézőközönsége fog megjelenni, akik a tanuló ifjúság különálló tornaünnepélyét meg fogják tekinteni, feltétlenül megkívánja, hogy a résztvevő tanuló ifjúság a bemutatásra szánt gyakorlatokat pontosan hajtsa végre és sportszerű, fegyelmezett magatartást tanúsítson. Ennek érdekében utasítom egyfelől a vezetésem alá tartozó közép- és középfokú iskolák igazgatóit, hogy a KISOK miniszteri biztostól hozzájuk e tárgyban érkező kérelmeket haladéktalanul közöljék az iskola testnevelési tanárával. A gyakorlatok pontos és fegyelmezett betanítása érdekében kövessenek el mindent. Utasítom másfelől a testnevelési tanárokat arra, hogy az iskolai rendes testnevelési munka veszélyeztetése nélkül a KISOK miniszteri biztosa által kijelölendő szabad és szertornagy gyakorlatokat, illetve a KISOK miniszteri biztosa előzetes jóváhagyásával szabadon választott gyakorlatokat a legpontosabban tanítsák és gyakorolják be.
Debrecen, 1934 január 23.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület Püspökétől.

356—1934. szám.

KÖRLEVÉL.

A m. kir. pénzügyminiszteriumnak 38.373—1933. VIII/a. szám alatt a lelkészek nyugtáinak illetékmentessége tárgyában a m. kir. pénzügyigazgatóságok (kirendeltségek)

és a m. kir. központi díj- és illetékkiszabási hivatalokhoz kiadott rendeletét a nagytiszteletű lelkész urakkal tudomásulvétel és miheztartás végett szószertint másolatban közlöm:

„Az 1921. évi 24,084. sz. rendeletem (megjelent a P. K. 1922. évi 16. számában) kimondotta, hogy a lelkészeknek azok a nyugtái, amelyeket az államtól kaptak, tehát közpénztárból húzott illetményeikről állítanak ki, az 1920: XXIV. tc. 22. §-ának rendelkezései alapján illetékmentesek.

Az 1931. évi március hó 30-án kelt 39,891—VIII/a. sz. írott körrendeletem pedig azt állapította meg, hogy a közadók módjára beszedett lelkési párbér- és deputatum válságösszegeknek a jogosultak által való felvételéről kiállított nyugták is illetékmentesek.

Előfordulnak azonban olyan esetek is, amikor a lelkészek által a községi pénztár részére kiállított nyugták nem az államtól járó vagy a közadók módjára beszedett összegekről szólnak, hanem a lelkész a politikai község által kiszolgáltattott összegeket canonica visitatio alapján — deputatum föld megművelése és természetbeni járandóság megváltása címén — kapja, amikor is a kifizetendő összeg nem az egyének terhére van kivetve, hanem a község költségvetésében van évről-évre biztosítva, s a fedezetéről a község forgalmi adórészesedéséből vagy a községi pótdó jövedelméből történik gondoskodás.

Mint hogy a járandóság felvétele az utóbbi esetben is közpénztárból történik, az 1920: XXIV. tc. 22. §-ában foglalt mentességnek ebben az esetben való alkalmazását is megengedem.

A fentiek értelmében a jövőben azt a szabályt kell irányadónak tekinteni, hogy a lelkészeknek a hivatalukkal kapcsolatosan közpénztárból felvett bármilyen járandóságukról kiállított nyugtái illetékmentesek.

Mint hogy az idézett törvényszakasz ezt az illetékmentesítést a közszolgálati alkalmazottak javára biztosítja, hangsúlyozom, hogy ezért a fenti rendelkezéssel a lelkészeknek közszolgálati alkalmazotti minőségét nem állapítottam meg, hanem a lelkészek ehhez a nyugta-illetékmentességhez csupán azon a réven jutnak, hogy ebben a vonatkozásban a közszolgálati alkalmazottakkal egyenlő elbánást biztosítok részükre.

Meghagyom ezért a m. kir. Pénzügyigazgatóságnak (központi díj- és illetékkiszabási hivatalnak), hogy a jövőben a lelkészek által közpénztárból hivatalukkal kapcsolatban bármilyen címen felvett járandóságaikról kiállított nyugtákat az 1920: XXIV. tc. 22. §-ának rendelkezései értelmében illetékmenteseknek tekintésük, s e rendeletem után ilyen bélyeghiány miatt esetleg felvett hivatalos leletek alapján az illeték kiszabását mellőzzék.

Debrecen, 1934 január 31.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület Püspökétől.

427—1934. szám.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű iskolaszéki elnök urakhoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 68,400—1934. VI. főosztály szám alatt a nem állami elemi iskolai tanítók, óvónők és állandó menházvezetőnők illetménykiegészítő előlege tárgyában folyó évi február hó 1-én kelt leiratával a múlt évi 68,500. számú rendelkezésére hivatkozással azt közli velem, hogy előterjesztésére a m. kir. minisztertanács — mérlegelve azt a rendkívül súlyos helyzetet, amelybe a nem állami népiskolafenntartók és tanerőik a gazdasági válság folytán kerültek — addig is, amíg megfelelő végleges megoldásra mód nyílik, ezeknek a fenntartóknak és tanerőknek újabb azonnali ideiglenes megsegítését határozta el és erre a célra ismét 250,000 pengőt bocsátott megtérítendő előlegként rendelkezésre.

Ezt az összeget mint *illetménykiegészítő előleget* osztja szét mindazon államsegélyes községi és hittelekezeti elemi iskolai tanítók, óvónők és állandó gyermekmenházvezetőnők között, akik az 1932—33. költségvetési évre a fenntartótól járt illetményeiknek jelentős részét nem kapták meg.

1. Ezen illetménykiegészítő előleg megállapításánál — rendelkezésre bocsátott hitelkeret betartása érdekében — a következő szempontokat követi:

a) az illetménykiegészítő előleg megállapításának alapja az a természetbeni vagy készpénzbeli illetményhátralék, amelyet a tanerők az 1933. évi június hóban kibocsátott Kérdőíveken az 1932—33. költségvetési évről kimutattak.

b) fizetés- vagy lakáspénzhátralék egyaránt figyelembe vétetik, de csupán azon összeg erejéig, amely a tanerőt szolgálati ideje alapján, illetőleg a fizetési és lakáspénz-osztály szerint törvényszerűen megilleti. Egyéb járandóságok figyelmen kívül hagyatnak.

c) ha a hátralék törvényszerű illetménynek 10—19%-a közt mozog, akkor hátralékként megállapított összegnek 25 (Huszonöt) %-a (ezek eddig nem részesültek rendkívüli államsegélyben);

ha a hátralék a törvényszerű illetménynek 20—50%-a közt mozog, akkor a hátralékként megállapított összegnek Tizenhárom (13) %-a (ezek már kaptak 22, illetőleg 27%-ot);

ha a hátralék a törvényszerű illetménynek 50%-át meghaladja, akkor a hátralékként megállapított összegnek Tizenhat (16%-a (ezek már kaptak 34, illetőleg 44%-ot);

folyósítatik illetménykiegészítő előleg fejében, vagyis a múlt évi szeptember hóban egyszeri rendkívüli illetménykiegészítő államsegély címén kiutalt összeggel együtt a kielégítés kulcsa, a hátralék viszonylagos nagysága szerint, 25%, 35%, 40%, 50% és 60%;

d) ha a hátralék a törvényszerű illetménynek 10%-át sem éri el, illetménykiegészítő előleget nem áll módjában engedélyezni.

2. A kiutalt illetménykiegészítő előleg a fenntartó nevében és helyett a jelzett költségvetési évre teljesített részletfizetésnek tekintendő és a tanerőknek a fenntartóval szemben 1932—33. költségvetési évről fennálló követeléséből levonandó.

3. Ha és amennyiben a fenntartó az illető tanerőnek 1932—33. költségvetési évről hátralékos járandóságát, időközben már kiszolgáltatta, vagy pedig minden remény meg van rá, hogy a közeljövőben kiszolgáltalni képes lesz, az iskolaszék vagy felügyelő-bizottság — hazafiúi és emberbaráti belátására apelláltan — felhívatik, hogy az ekként szükségletlen illetménykiegészítő előleget a 116,655. számú csekk számla javára (Vallás- és közoktatásügyi Miniszterium Nem állami Elemi népiskolák illetményhozzájárulási számla, Budapest) azonnal fizesse vissza avégből, hogy ez az összeg is a többi nehéz helyzetben levő fenntartó és tanerő intenzív támogatására legyen fordítható.

Kérem a nagytiszteletű iskolaszéki elnök urakat, hogy ezen intézkedéseket tudomásulvenni, a vezetés alá tartozó iskolaszékekkel és felügyelőbizottságokkal közölni és ez utóbbiaknak figyelmét kivált a fenti 2. és 3. pontok alatt foglaltakra felhívni szíveskedjenek.

Debrecen, 1934 február 6.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázati hirdetések közzététele. Értesíti a szerkesztőség a nagytiszteletű esperes és lelkész urakat, hogy miután lapunk csak havonként egyszer jelenik meg, szüksége merülhet fel annak, hogy a beküldött pályázati hirdetmény időközben, a Debreceni Protestáns Lap megjelenése előtt tétessék közé. Ilyen sürgős esetekben a pályázati hirdetményeket a „Lelkészegyesület” című lapban fogjuk közölni.

Pályázati hirdetmény.

A debreceni református Kollégium gimnáziumának igazgatótanácsi elnöksége pályázatot hirdet egy nyugdíjazás folytán megüresedett magyar-latin szakos rendes tanári állásra. Pályázhatnak református vallású okleveles középiskolai tanárok. A megválasztandó rendes javadalma a nemállami tanszemélyzet részére megállapított javadalommal mindig minden tekintetben azonos, vagyis a fizetési osztályának és a lakáspénznek megállapítása és folyósítása teljesen a nemállami rendes tanárok státusába való besorozáshoz és előléptetéshez igazodik. A tiszántúli református egyházkerület elnökségéhez címzett és szabályszerűen felszerelt folyamodványok 1934 április 1-ig a református gimnázium igazgatóságának címére (Debrecen) küldendők be. Az állást 1934. évi szept. 1-én kell elfoglalni.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

vitéz Bessenyei Lajos dr.,
igazgató.

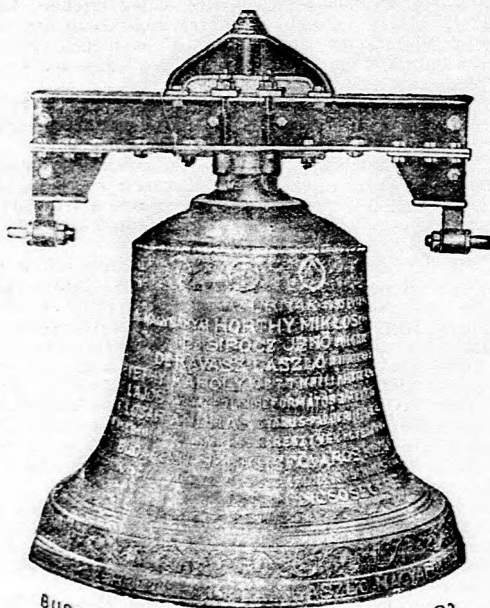
Magyarország aranykorsorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPAN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költséggel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek.

Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János

Kitűnő futóképessegű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Protestáns egyházi irodalom!

Dr. Baltazár Dezső : Elég nekem az Isten kegyelme	1.—
— A próbáltatások idejéből	—50
Dr. Bartók György : Forradalom és reformáció	—30
Benke Tibor : A munkásság és a vallás belmissziói szempontból	—60
Czeglédy Emánuel : Baltazár Dezső református püspök életrajza	—50
Dr. Erdős József : A második helvét hitvallás	1.—
Dr. Erdős Károly : Méliusz világító-lámpásának sugarai	—50
Dr. Illyés Endre : A magyar református földművelő nép lelki élete	2.90
Dr. Incze Gábor : Az Úr áldassék ! (57 magyar református lelkész prédikációja az év különböző ünnepeire és vasárnapjaira)	7.—
— Esketési beszédek	3.—
— Keresztelési beszédek	3.—
— Temetési beszédek	3.—
— „Az az ember Te vagy !“ (Prédikációk)	2.—
Kroeker—Ferenczy Károly dr. : Világhatalom és Istenországa	3.40
Dr. szentpéteri Kun Ágota : A debreceni református Nagytemplom	1.—
Dr. szentpéteri Kun Béla : Magyar református egyházalkotmány	1.60
Makay Miklós : A gyakorlati keresztyén-ség világmozgalma	1.80
Dr. Módis László : Rövid bibliai héber nyelvtan	6.—
— Zakariás próféta és könyve	2.80
Dr. Ravasz László : A nemzeti egység lelke	—40
Révész Imre élete	1.—
Dr. Révész Imre : Az Ige fénye (Prédikációk)	1.20
— Kálvin János élete	—80
Szabó Gyula : „Sötétségből világosság ragyogjon !“ (Prédikációk)	1.50
Dr. Szeberényi Lajos Zs. : Marxtól Leninig (A modern pogányság harca a keresztyénség ellen)	3.—
Varga József : Korálkönyv	5.—
Dr. Vasady Béla : A hit misztériuma	7.—

Fenti művek kaphatók :

„MÉLIUSZ“
KÖNYVKERESKEDÉSBEN
DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-UT 26.

Földek, házak, telkek eladása, vétele, bérlete ügyében
forduljon bizalommal
DIENES JÓZSEF O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához, DEBRECEN, Fűvészkert-utca 16. szám.